

■ Цікавыя сустрэчы

«ПЕРШЫ МОЙ СПЕКТАКЛЬ ПРЫМАЎ
МІХАІЛ ГАРБАЧОЎ...»

Пра гэтага чалавека я выпадкова даведалася ад былога валанцёра Універсітэта трэцяга ўзросту. «Я з такімі людзьмі ў гэтым універсітэце сустрэўся! — з захапленнем распавядаў малады хлопец. — Нават сам не чакаў! На свае вочы пабачыў, што некаторыя 80-гадовыя дадучы фору 30-гадовым, хоць раней і не верыў, што такое магчыма!»

Акрамя іншага, мой выпадковы суразмоўца расказаў і пра былога акцёра, які працаваў адзін сезон у тэатры побач з Інакенціем Смактуноўскім, і наогул, меў у сваім жыцці шмат статуснага часу. Я загарэлася адшукаць яго: заўсёды ж цікава даведацца аб нейкіх дробязях з жыцця сусветна вядомых дзеячаў культуры, аб якіх можа расказаць толькі відавочца...

І вось мы сядзім на канапе ў звычайнай на першы погляд мінскай кватэры, гаспадару якой, 76-гадоваму Аляксандру Сухоцкаму, былому мараку, рэжысёру і акцёру, і сапраўды ёсць што расказаць. Жыццё нашага суразмоўцы аказалася багатым на цікавыя сустрэчы і цікавых людзей. І ён ахвотна дзеліцца сваімі ўспамінамі.

«Я тады ўпершыню пачуў,
што Шастаковіч звязаны
з Беларуссю...»

— ...Маё першае інтэрв'ю было з Дзмітрыем Шастаковічам. Гэта было ў 1965 годзе, — успамінае Аляксандр Аляксандравіч. — Калісьці я скончыў мараходку ў Ленінградзе. Але, адпрацаваўшы два гады, зразумеў, што гэта не маё. І паступіў у Ленінградскі інстытут культуры, на тэатральны факультэт.

Там мы адзін семестр вывучалі журналістыку, і мне трэба было зрабіць інтэрв'ю, каб атрымаць залік. Амаль насупраць нашага інстытута была філармонія. І туды якраз з Масквы прыехаў выступаць Шастаковіч. Я ўмудрыўся трапіць да яго на рэпетыцыю, і там папрасіў кампазітара аб інтэрв'ю. Той адказаў: «Прыходзьце ў гасцініцу». І я прыйшоў. Ён жыў у «Асторыі», у люксе на чацвёртым паверсе. У нумары — вялікі белы раяль. Дзмітрый Дзмітрыевіч зноў рэпетыраваў і папрасіў мяне пачакаць хвілін 15. Сказаў: «Там на стала ананасы, кава — частуйцеся!» Ананасы ў 60-я гады ў нас былі ў навіну, я не стаў іх есці, а вось каву, памятаю, сабе наліў...

Ведаеце, Шастаковіч на першы погляд здаецца вельмі стрыманым, замкнёным, афіцыйным чалавекам. Але потым, калі размаўляеш з ім, ён паўстае зусім іншым. Тым разам ён адказаў на ўсе мае пытанні і даў мне квіток на свой канцэрт. А потым

мы сталі дзяліцца, хто адкуль родам, і прыйшлі да высновы, што мы, магчыма, нават сваякі! І яго, і мая сям'я родам з Сібіры, дакладней, перасяліліся калісьці ў Сібір, а так — у нас у абодвух польскія карані, нашы прадзеды жылі зусім побач, і прозвішча ў бабур аднолькавае... Я тады ўпершыню пачуў, што ён звязаны з Беларуссю. А ён расказаў, што яго прадзед жыў на азёрах, там у яго быў маёнтак. Гэта ён Мядзельскі раён меў на ўвазе, цяпер я хачу даследаваць гэтае пытанне, — дзеліцца планами мой суразмоўца.

«Смактуноўскі зрабіў
на мяне ўражанне
чалавека трохі не з гэтага свету»

— Калі я скончыў інстытут, паехаў працаваць па накіраванні ў Стаўрапаль, у краёвы драматычны тэатр, рэжысёрам. Мой першы спектакль — «Вяселле на ўсю Еўропу» — прымаў Міхаіл Гарбачоў. Ён тады быў сакратаром камсамольскай арганізацыі Стаўрапольскага крайкама. Міхаіл Сяргеевіч быў увогуле кампанейскім хлопцам, хоць тады паводзіў сябе крыху замкнёна — толькі-толькі асвойваўся на новай пасадзе...

— Я доўга не жаніўся, — усміхаецца наш суразмоўца. — Быў малады, мне не сядзелася на месцы, і я часта мяняў тэатры. Ленінградскі інстытут меў добрую рэпутацыю, ён даваў высокі ўзровень, мяне ўсюды бралі з ахвотай...

Адзін сезон я працаваў у Уладзікаўказе, у мясцовым тэатры. У мяне тады мама, якая жыла ў Пяцігорску, сур'ёзна захварэла. Таму я ўладкаваўся на працу ва Уладзікаўказе, каб быць бліжэй да яе. У гэты ж час там працаваў і Інакенцій Смактуноўскі.

Тады ён яшчэ не быў такім вядомым. Слава прыйшла да яго пасля ролі князя Мышкіна ў «Ідыёце» Дастаеўскага, у Вялікім драматычным тэатры. Гэтая роля крута змяніла яго лёс — пасля яе Інакенцій або Кеша, як мы яго звалі, прачнуўся знакамітым. Але калі вярнуцца да маіх успамінаў, то, калі я ўпершыню ўбачыў яго ў грывёрцы ўладзікаўскага тэатра, ён зрабіў на мяне ўражанне чалавека трохі не з гэтага свету, нават, можа, дзіўнаватага. Такія акцёры ёсць у кожным тэатры. Яны доўга трымаюць ролю ў сабе, «пракручваюць» яе ўнутры, «намотваюць» на сябе, хоць на рэпетыцыях здольны тэкст забыць... У звычайным жыцці могуць падацца нават крыху затарможанымі. Але як мяняюцца на сцэне!..

Дарэчы, «Ідыёта» Інакенцій Смактуноўскі атрымаў дзякуючы шчасліваму збегу абста-

Фота Надзеі БУЖАН.

він. Акцёра для гэтай ролі шукалі па ўсім Саюзе. Спачатку на яе быў прызначаны Панцеляймон Крымаў, акцёр таленавіты, але вельмі недысцыплінаваны. Ён не з'явіўся на першую рэпетыцыю і быў звольнены. І тады рэжысёру парэкамендавалі Смактуноўскага: маўляў, тут адзін з такімі вачыма ёсць, можа, ён падыдзе... І рэжысёр Таўстаногоў і на самай справе, як толькі яго ўбачыў, адразу сказаў: «Я гэтыя вочы бяру!»

У тэатры і кіно шчаслівы выпадак або шанц складаюць палову поспеху. Але, між іншым, справа яшчэ ў тым, што, як правіла, выпадак знаходзіць па-сапраўднаму таленавітых людзей. Гэта значыць, выпадковасць, па вялікім рахунку, ніколі не выпадковая.

«Вось гэтую кнігу
калісьці трымаў у руках
Аляксандр Пушкін!..»

— Потым я шмат гадоў працаваў на тэлебачанні. Паспеў папрацаваць у Алма-Аце, Кіргізіі, Ленінградзе... А затым прыйшоў у мінскае тэлебачанне, у літаратурную рэдакцыю. Мне тады было 38 гадоў, я толькі што ажаніўся з дзяўчынай, маладзейшай за мяне на 15 гадоў. З цягніка яе зняў, — смяецца Аляксандр Аляксандравіч, — але гэта ўжо іншая гісторыя...

Мне давялося шмат паездзіць па вёсках, там мы рабілі здымкі перадач. Размаўляў з бабулямі-дзядулямі, вясковымі настаўнікамі, краязнаўцамі... Сустрэкаў сярод іх проста неверагодных людзей! Усе яны — і вясковая інтэлігенцыя, і простыя бабулі — такой выдатнай мовай гаварылі, што я толькі прасіў: гаварыце далей, не спыняйцеся! Іх маналогі можна было запісваць гадзінамі, але плёнкі заўсёды было ў абрэз... Супрацоўнічаў і з Саюзам пісьменнікаў. Гэта было такое шчасце — слухаць ужывую Янку Брыля, Уладзіміра

Наш суразмоўца —
пра свае
сустрэчы
з цікавымі
людзьмі

Калесніка, Уладзіміра Караткевіча...

— Калі ездзіў па Беларусі з тэлевізійнай групай, бачыў столькі рарытэтных рэчаў — ікон, старадаўніх кніг... — успамінае Аляксандр Аляксандравіч. — Я люблю збіраць сведчанні мінулага жыцця. Глядзіце, усе гэтыя абразы, літаграфіі, старадаўняя кафля, карціны беларускіх мастакоў (махае рукой убок) — усе яны калісьці «зачапілі» мяне... Вось гэтыя вензелі я знайшоў у доме былога пракурора ў расійскай Цверы. Ён быў ужо напаяраб-бураны, амаль усё разрабаваў, мэбля ўшчэнт... Я іх убачыў

сярод руін і забраў з сабой.

Пішучую машынку бачыце? Я прывёз яе з Вішнева. Мясцовы ксёндз, мой добры знаёмы, падказаў: «Схадзі вунь да той бабулькі, у яе ёсць пішучая машынка з гестапа». А вось гэта падвеска — ад люстры са старога Алма-Ацінскага тэатра.

— Зараз я вам яшчэ сёе-тое пакажу, — Аляксандр Аляксандравіч працягвае маленькі томік. — Гэтую кнігу калісьці трымаў у руках Аляксандр Пушкін!.. Я, калі вучыўся ў Ленінградзе, жыў недалёка ад былой кватэры паэта. Адночы выходжу і бачу: нейкая бабка нясе звязаны пачак папер. Я прыгледзеўся — а там лісты, і сярод іх мільгануў вось гэты залаты абрэз. Яна выкінула ўсё гэта ў сметнік, а я выцягнуў, усё разабраў, лісты, якія былі на французскай мове, перавязаў і схаваў. Менавіта там я і знайшоў гэты томік Гейнэ, выддзены ў Германіі на нямецкай мове, з дароўным надпісам вялікаму рускаму паэту...

Наш суразмоўца скупа расказвае пра сябе, усё больш аб тым, з кім яго зводзіў лёс. Але ўсё ж я даведалася, што ён не толькі іграў у тэатры, але і здымаўся ў кіно — у фільмах «Рэспубліка ШКІД», «Да мяне, Мухтар!», «Прыватны дэтэктыў», «Сеткавая пагроза», «5 нявест» і інш. Хоць, як прызнаецца Аляксандр Сухоцкі, тэатральная сцэна яму падабалася больш. Яны з жонкай выгадалі дваіх дзяцей. «Цяпер вось займаюся адукацыяй унучкі Ірады, — кажа Аляксандр Сухоцкі. — Мы разам глядзім тэатральныя пастаноўкі розных тэатраў свету па інтэрнэце, слухаем оперу. Я спрабую выхаваць у яе добры літаратурны густ... Ды і сам пішу апавяданні патроху...»

Заўважце — не мемуары, а апавяданні. Мемуары — яшчэ рана, іх Аляксандр Сухоцкі пакідае на потым.

Святлана БУСЬКО.
busko@zviazda.by

■ Працяг тэмы

ХТО НЕ СПРАБУЕ — ТОЙ НЕ ВЫЙГРАЕ

Рамесніцтва як спосаб захавання ідэнтычнасці

Аказваецца, калекцыйныя званочки можна апрануць у самае рознае беларускае адзенне. Бо калінкавіцкі строй адрозніваецца ад рэчыцкага, а ваўкавыскі ад неглюбскага. Вось і званочки, якія стварыла пераможца першага адкрытага конкурсу «Гомельскі сувенір» сярод рамеснікаў Вольга ЖАРНАСЕК, можна пазнаць па пэўных элементах адзення. Яе «Рэчыцкія палешукі» забяспечылі не толькі радасць перамогі, але і вялікі заказ на выкананне аналагічных гліняных лялек-званочкаў.

У лік пераможцаў конкурсу яшчэ ўвайшлі работы з бярысты «Лебядзіна сажалка» Ірыны Кротавай і «Тканы пояс» Мікалая Сушкова. Аддзяленне гандлёва-прамысловай палаты мэтанакіравана закупіць сувенірныя вырабы пераможцаў з наступным уручэннем іх замежным дэлегацыям, якія наведваюць абласны цэнтр.

Беларускасць і нацыянальны каларыт былі галоўнымі ўмовамі конкурсу. Прадстаўленая сувенірная прадукцыя павінна была мець элементы сімволікі, брэндавых

знакаў і славуцасцяў Гомельскай вобласці.

Не ўсе з майстроў-удзельнікаў зразумелі гэты акцэнт, адзначае прэс-сакратар гомельскага абласнога аддзялення Беларускай гандлёва-прамысловай палаты Ірына ТАКОЕВА:

— Конкурс сярод рамеснікаў і майстроў дэкаратыўна-прыкладной творчасці не зусім апраўдаў чаканні арганізатараў. Меркавалася, што ахвотных сябе паказаць і на работы іншых паглядзець будзе куды больш. Магчыма, многіх спужала,

што мы папрасілі адзін экзэмпляр аўтарскіх работ з мэтай іх экспаніраваць і такім чынам прапагандаваць майстроў. Нам актыўна дапамагалі СМІ ў прасоўванні і рэкламаванні гэтага конкурсу. Але ж большасць рамеснікаў не палічылі важным заняцца рэкламаваннем ні сваёй дзейнасці, ні нашага нацыянальнага каларыту. Пры гэтым асноўным прызам стала магчымасць гадова бясплатнага ўдзелу ва ўсіх выстаўках і кірмашах, якія праводзяцца арганізацыяй, і іншыя шырокія магчымасці прадстаўляць свае вырабы на выстаўках, у тым ліку за мяжой. Дарэчы, такіх мерапрыемстваў сёлета будзе дзесьць. Што датычыцца заказаў на прадукцыю пераможцаў — гэта толькі пачатак. Мы спадзяемся на доўгае і плённае супрацоўніцтва з аўтарамі.

Гандлёва-прамысловае палата ў апошнія гады планамерна падтрымлівае рамесніцтва ў рэгіёне. Для гэтага праводзяцца семінары, аказваецца дапамога ў наладжванні рэкламнай дзейнасці. Штогод падчас буйнога рэгіянальнага кірмаша-выстаўкі «Вясна ў Гомелі» па ініцыятыве ГПП праводзіцца свята майстроў і рамеснікаў, у якім удзельнічаюць дзве сотні чалавек з усёй Беларусі.

Арганізацыя і надалей плануе падтрымліваць самабытных майстроў, бо развіццё інстытута рамесніцтва — адзін са шляхоў рашэння праблемы заняцасці насельніцтва і атрымання людзьмі стабільнага прыбытку. Акрамя таго, вырабы рамеснікаў усё ж могуць стаць спосабам захавання ідэнтычнасці, багатай і разнастайнай гістарычнай спадчыны беларусаў. Калі мы

Пераможца конкурсу
Вольга ЖАРНАСЕК.

хочам, каб пра нас ведалі ў свеце, неабходна ствараць сувеніры з сапраўдным беларускім тварам, які адпавядае фальклорнай, этнаграфічнай, экалагічнай, падзейнай, турыстычнай тэматыцы кожнага асобнага рэгіёна нашай краіны.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.
iost@zviazda.by